

26.3.2010

VUODEN MAATILA –KILPAILU 2009

1. Hankkeen tavoitteet

Vuoden Maatila 2009-kilpailun tavoitteena oli vahvistaa hyvän johtamisen merkitystä maatalojen kilpailukyvyn parantamisessa. Vuosittain toistuva valtakunnallinen kilpailu ja sen tulosten julkistaminen antavat näkyvyyttä kilpailukyvyn kokonaisuuden tärkeydelle. Vuoden Maatila 2009-kilpailu oli järjestyksessään kahdeksas kilpailu.

Kilpailuun osallistuneiden kautta voidaan nostaa esiin menestyviä maatilayrityksiä ja kertoa myös julkisuudessa, että maataloillakin on hyödyllistä käyttää samoja kehittämisen välineitä kuin muissa yrityksissä.

2. Hankkeen osapuolet ja yhteistyö

Hankkeen vastuullisena organisaationa on toiminut ProAgria Keskusten Liitto. Yhteistyökumppaneina ovat olleet alueelliset ProAgria Keskukset.

ProAgria Keskusten Liitto organisoii kilpailun sekä otti vastaan ja käsitteli kilpailuhakemukset. ProAgria Keskusten Liitto vastasi myös kilpailun valtakunnallisesta markkinoinnista. Markkinointikanavina käytettiin ilmoituksia maatalousalan lehdissä (Maaseudun Tulevaisuus, Käytännön Maamies, ProAgria Keskusten lehdet, Koti-lehti). Lisäksi käytettiin sähköisiä viestimiä (ProAgrian verkkosivut, Agronet, Maaseudun Tulevaisuuden verkkosivut) sekä ProAgria Keskusten tekemää suoramarkkinointia.

ProAgria Keskusten Liitolla oli merkittävä rooli kilpailun tulosten julkistamisen yhteydessä järjestettävän elintarvikealan visio- ja uutispäivän ohjelman rakentamisessa.

ProAgria Keskukset markkinoivat kilpailua asiakkailleen ja sidosryhmilleen. ProAgria Keskusten Liitto, ProAgria Kymenlaakso sekä ProAgria Satakunta tekivät kilpailukykyarvioinnit hakeneiden joukosta valituille yrityksille.

Vuoden Maatila 2009-kilpailun yhteistyökumppaneina ovat olleet myös Maa- ja metsätaloustuottajien Keskusliitto (MTK), Elintarviketeollisuusliitto (ETL) sekä Tapiola ryhmä. Nämä yhteistyökumppanit ovat markkinoineet kilpailua mm. omilla verkkosivuillaan sekä olleet mukana kilpailun tuomaristossa. Tapiola ryhmä on lahjoittanut kilpailun pääpalkinnon.

3. Hankkeen vaiheet

Menetelmät ja aineisto

Vuoden Maatila 2009-kilpailu oli avoin kaikille maatilayrityksille sekä yrityksille, jotka ovat kehittyneet maatalatalouden rinnakkaiselinkeinosta.

26.3.2010

Yrittäjät täyttivät hakemuskaavakkeen, jossa kysytään tietoja yrityksen tuloksista, tavoitteista sekä tulevaisuuden suunnitelmista. Hakemuksessa on myös itsearviointi, jonka avulla yrittäjä arvioi oman yrityksensä vahvuuksia ja kehittämistarpeita.

Hakemuksen perusteella valittiin 3 yritystä, joille tehtiin syvälinen kilpailukykyanalyysi.

Kilpailukykyanalyysissä käytettiin Maatilan kilpailukykykriteeristöä, jolla arvioidaan yrityksen kokonaisuutta. Arvioitavat osa-alueet ovat:

1. johtajuus; miten järjestelmällisesti arkipäivän asioita johdetaan yrityksen pitkän ja lyhyen tähtäimen tavoitteiden mukaisesti
2. strategia; miten täsmällisesti yrityksen strategia on määritelty ja miten sitä pidetään ajan tasalla ottaen huomioon alan ja markkinoiden muutokset
3. asiakkuus; miten hyvin yritys tuntee asiakkaiden ja yhteiskunnan tarpeet ja odotukset ja miten tehokkaasti niitä toteutetaan
4. tietojen hallinta; miten tuloksellisesti yrityksessä hyödynnetään kaikki sen hallussa oleva tieto ja osaaminen ja miten niitä verrataan muiden yritysten tietoihin
5. ihmiset ja osaaminen; miten tehokkaasti ihmisten osaamista arvioidaan ja parannetaan ja miten ihmisten hyvinvoinnista ja työtyytyväisyydestä pidetään huolta
6. prosessit; miten hyvin kaikki toimintaprosessit on tunnistettu ja miten niiden suorituskykyä arvioidaan ja parannetaan

Arvioinnissa eri osa-alueista annetaan pisteitä siten, että pisteiden maksimimäärä on yhteensä 1000 pistettä. Maatilan kilpailukykyarvioinnin pistemäärät ovat yhteismitallisia esimerkiksi Euroopan laatupalkintopisteytyksen (EFQM) sekä vastaavan USA:n laatupalkintomallin (Malcolm Baldrige Award) kanssa.

Arviointien perusteella tuomaristolle esiteltiin arvioidut yritykset ja tuomaristo valitsi näistä voittajan sekä kaksi kunniamaininnan saajaa. Tuomaristolla on oikeus olla valitsematta voittajaa, jos mikään yritys ei yllä noin 400 pisteeseen.

Tulokset

Kilpailun voittajaksi valittiin keuruulainen Maria Vaissin kaalikääryleitä valmistava ja kaalia jatkojalostava maaseutuyritys Vaissi Oy. Kunniamaininnat myönnettiin Jyrki Tervosen isännöimälle Parkinniemen Puutarha Oy:lle Kajaaniin sekä Kirsi ja Timo Makkosen maitotilalle Raääkkylään.

Tulokset julkistettiin elintarvikealan visio- ja uutispäivässä 27.11.2009. Päivä järjestettiin Finlandia-talossa ja tilaisuudessa oli mukana noin 140 elintarvikealan vaikuttajaa.

26.3.2010

Toteutusvaiheen arviointi

Hankkeen toteutus eteni suunnitelman mukaan. Kilpailun osanottajamäärä oli 9. Vaikka kilpailukyvyyn kokonaisuus ja arviointi kiinnostavatkin maatilayrittäjiä, osallistumisaktiivisuus Vuoden Maatila-kilpailuun on edelleen melko heikko. Asiaa on jatkuvasti pidettävä esillä, jotta kiinnostus oman yrityksen kilpailukyvyyn mittaamiseen lisääntyisi.

Vuoden 2009 kilpailussa arvioitujen 3 yrityksen saamat kilpailukyvyyn tasoa kuvaavat pisteet olivat samalla tasolla kuin koko Vuoden Maatila –kilpailuhistorian keskiarvo. Voittaja ylitti 400 pisteen rajan ja kunniamaininnan saajat jäivät sen alle.

Visio- ja uutispäivän ohjelma käsitteli innovatiivisuutta Suomen elintarvikeketjun menestystekijänä. Osanottajien välittömät palautteet tilaisuudesta olivat aikaisempien vuosien tapaan erittäin hyviä.

Maa- ja metsätalousministeriön hankkeelle myöntämä avustus oli 15 500 euroa. Hankkeen toteutuneet kustannukset olivat 18 226,43 euroa. Rahoituspäätöksen mukaan avustus voi olla enintään 83 % hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista (15 127,94 €), joten omarahoitusosuus oli 3 098,49 €

Kustannuksista suurin osa syntyi markkinointikuluista sekä kilpailukykyarvioinneista. Hankkeen tuloslaskelma ja pääkirja ovat tämän raportin liitteinä (liitteet 1 ja 2).

Julkaisut

Vuoden Maatila 2009-kilpailun tuloksista ProAgria Keskusten Liitossa laadittiin lehdistötiedote ja kunniamainituista tehtiin artikkelit jaettaviksi eri medioihin.

Palkituista tehtiin haastatteluita sekä valtakunnallisiin että alueellisiin sanomalehtiin. Voittaja oli esillä myös valtakunnallisessa televisiolähetyksessä.

Kilpailun tulokset sekä palkitut yritykset esitellään ProAgrian verkkosivuilla www.proagria.fi/vuodenmaatila.

4. Tulosten arviointi

Vuoden 2009 kilpailun osanottajien määrä pysyi lähes edellisten vuosien tasolla, mutta osallistujamäärätrendi on kuitenkin laskeva. Osallistujien taso oli alhaisempi kuin vuonna 2008, mutta oli kuitenkin koko kilpailun historiaan verrattuna keskiarvotasolla.

Kilpailun osanottajille tehdyt kilpailukykyarvioinnit osoittavat selkeästi, että maatilayritysten kilpailukykyä on edelleen kehitettävä. Yleisesti voidaan todeta, että kilpailukykykriteeristöllä mitattuna vasta noin 400 pisteen taso takaa sen, että yritys on kilpailukykyinen myös muuttuvissa olosuhteissa. Kilpailukyky koko elintarvikesektorissa on nostettu kansallisen laatustrategian keskeiseksi tavoitteeksi. Tavoitteen täsmentämiseksi kannattaa harkita selkeän numerollisen tavoitetason asettamista koko ketjulle yleensä ja alkutuotannolle erikseen.

26.3.2010

Arviointien yksityiskohtaisista tuloksista on nähtävissä, että suurimmat puutteet ovat edelleen yritysten johtamisessa ja riittävän kattavien tulostietojen analysoinnissa. Vaikka tuloksia erityisesti maidontuotantotiloilla on runsaasti käytettävissä, niiden hyödyntäminen päätöksenteossa ei ole tehokasta. Yleisesti voidaan myös todeta, että lähellä markkinoita toimivissa yrityksissä asiakaslähtöisyys ja strateginen suunnittelu ovat vahvoja, kun taas prosessien suorituskyvyn analysointi ja parantaminen vaativat kehittämistä. Raaka-ainetta tuottavilla maatiloilla tilanne taas on usein päinvastainen eli prosesseja kehitetään, mutta strateginen suunnittelu on vasta aluillaan.

Kilpailun tulosten julkistamisesta alkunsa saanut visio- ja uutispäivä on erittäin hyvä tilaisuus koko ketjun yhteistyön ja kilpailukyvyn tehostamiselle. Tilaisuus keräsi 27.11.2009 noin 140 alan keskeistä vaikuttajaa ja päättäjää. Teemana oli innovatiivisuus Suomen elintarvikeketjun menestystekijänä. Ohjelma sai osanottajilta runsaasti kiitosta.

Kilpailussa palkitut ja erityisesti kilpailun voittaja saivat huomattavasti julkisuutta samoin kuin aikaisempienkin vuosien palkitut. Näin kilpailu täyttää tärkeimmän tavoitteensa eli sen, että hyvät ja tulokselliset toimintatavat tulevat laajempaankin keskusteluun.